

UZASADNIENIE

I. Potrzeba i cel sporządzenia Protokołu do Umowy

W związku ze stopniowym otwieraniem przez państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego rynków pracy dla obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z założeniami polityki realizowanej przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych w zakresie zawierania umów o unikaniu podwójnego opodatkowania, wskazane jest ujednoczenie metod unikania podwójnego opodatkowania, stosowanych w umowach zawieranych przez Rzeczpospolitą Polską z tymi państwami (większość tych umów przewiduje, jako metodę unikania podwójnego opodatkowania, metodę wyłączenia z progresją).

Modelowa Konwencja OECD w sprawie podatków od dochodu i od majątku przewiduje dwie alternatywne metody unikania podwójnego opodatkowania – metodę proporcjonalnego zaliczenia oraz metodę wyłączenia z progresją. Metoda proporcjonalnego zaliczenia polega na tym, że podatek zapłacony od dochodu osiągniętego za granicą jest zaliczany na poczet podatku należnego w kraju rezydencji podatkowej, obliczonego od całości dochodów w takiej proporcji, w jakiej dochód ze źródeł zagranicznych pozostaje w stosunku do całości dochodu podatnika. Metoda wyłączenia z progresją polega na tym, że osiągnięty dochód jest zwolniony z podatku w kraju rezydencji podatkowej, natomiast jest brany pod uwagę jedynie przy obliczaniu stawki podatkowej, według której podatnik będzie zobowiązany rozliczyć podatek od dochodów uzyskanych w kraju rezydencji podatkowej.

Najistotniejszym czynnikiem różnicującym obie metody jest to, że stosowanie metody zaliczenia proporcjonalnego może być niekorzystne dla podatnika, gdy istnieją znaczące różnice w poziomie opodatkowania między krajem uzyskiwania dochodu a Rzeczpospolitą Polską.

Jeżeli w Republice Islandii stosowane są dużo wyższe progi podatkowe, a stawki podatkowe dla określonej wysokości dochodu są niższe niż w Rzeczypospolitej Polskiej, podatnik zawsze, rozliczając się w Rzeczypospolitej Polskiej z podatku, obowiązany będzie do dopłaty różnicy między podatkiem do zapłacenia w Rzeczypospolitej Polskiej a podatkiem zapłaconym za granicą. Przyjęcie metody wyłączenia z progresją całkowicie eliminuje ten problem.

Zgodnie z art. 23 ust. 1 obowiązującej obecnie Umowy z Republiką Islandii, podwójnego opodatkowania dochodów osiągniętych przez rezydentów polskich na terytorium Republiki Islandii unika się przy zastosowaniu metody zaliczenia proporcjonalnego.

Biorąc pod uwagę powyższe, zachodzi potrzeba zmiany ww. Umowy, obejmującej zmianę metody unikania podwójnego opodatkowania dochodów osiągniętych przez polskich rezydentów ze źródeł położonych w Republice Islandii, na metodę wyłączenia z progresją.

II. Krótka charakterystyka gospodarki islandzkiej

1. Sytuacja gospodarcza

Po pięciu latach solidnego wzrostu gospodarka Islandii znajduje się obecnie w okresie kryzysu. W latach 2003 – 2007 Islandia zwiększyła swoje PKB o ponad 25% – najwięcej wśród państw uprzemysłowionych. Konsekwencją tak znacznego wzrostu był brak równowagi makroekonomicznej, zbyt zadłużony sektor prywatny oraz uzależnienie od finansowania zewnętrznego. Kiedy w 2008 r. pojawiły się zewnętrzne ograniczenia płynności oraz spadło zaufanie do rynku, islandzka waluta oraz sektor bankowy znalazły się w niezwykle niekorzystnej sytuacji, a przegrzana gospodarka dynamicznie się schłodziła. Do obecnego paraliżu sektora finansowego Islandii i głębokiej zapaści gospodarczej doprowadził splot kilku istotnych czynników. W 2003 r. rozpoczęto budowę huty aluminium i elektrowni o wartości odpowiadającej 1/3 PKB Islandii. Inwestycja przyczyniła się do znacznego zwiększenia deficytu obrotów bieżących, głównie wskutek znacznego importu kapitału oraz zwiększonego popytu.

Szybki rozwój sektora bankowego Islandii wzmocnił pozycję głównych uczestników rynku – poziom ich połączonych aktywów wzrósł ze 100% PKB Islandii w 2004 r. do 923% PKB pod koniec 2007 r., jednocześnie jednak zwiększył wrażliwość na niekorzystne tendencje na rynkach międzynarodowych. Obniżka podatków pośrednich i bezpośrednich w 2007 r., która wraz ze wzrostem wynagrodzeń doprowadziła do dynamicznego zwiększenia wolnych środków finansowych w dyspozycji gospodarstw domowych, przyczyniła się do przegrzania islandzkiej gospodarki. W konsekwencji nastąpiło zwiększenie konsumpcji prywatnej, które wraz z ekstensywnymi inwestycjami prowadziło do wzrostu presji

inflacyjnej oraz deficytu obrotów bieżących, który w 2006 r. osiągnął rekordowe 25% PKB. Bank centralny, analizując rozwój sytuacji, rozpoczął w 2004 r. zacieśnianie polityki monetarnej. Podnoszenie stóp procentowych uczyniło z korony islandzkiej atrakcyjny przedmiot inwestycji i pomagało stabilizować jej wysoki kurs.

Kłopoty zaczęły się w drugiej połowie 2007 r., kiedy pogorszenie międzynarodowej sytuacji finansowej znacznie ograniczyło islandzkim bankom dostęp do rynków kapitałowych. Rynek hurtowy również wykazywał cechy ograniczonej płynności. W rezultacie braku możliwości finansowania deficytu obrotów bieżących oraz sektora bankowego wiosną 2008 r. nastąpiła mocna dewaluacja korony islandzkiej i równie silny wzrost inflacji. W 2009 r. gospodarka islandzka znalazła się na granicy niewypłacalności. Mimo podejmowanych przez administrację działań antykryzysowych (m.in. próby stworzenia nowego systemu finansowego w oparciu o formułę małych banków ze wzmocnionym nadzorem, kompleksowego przejęcia depozytów przez nowy system bankowy, dopuszczenia prywatyzacji instrumentów zachęcających banki zagraniczne do wejścia na islandzki rynek, ograniczenia kosztów fiskalnych), proces rekonstrukcji gospodarczej Islandii przebiega dosyć powolnie.

2. Rynek pracy w Republice Islandii

Wzajemny handel między Polską a Islandią po naszej akcesji do UE opiera się na Umowie o Europejskim Obszarze Gospodarczym wraz z poprawkami wynikającymi z rozszerzenia EOG o 10 krajów nowo przystępujących. Umowa wraz z poprawkami jest stosowana prowizorycznie od dnia 1 maja 2004 r. (weszła w życie dnia 6 grudnia 2005 r.).

W związku ze zmianą reżimu handlowego w handlu z Islandią, wynikającą z akcesji Polski do UE:

- w odniesieniu do handlu artykułami przemysłowymi z Islandią, to jego zasady zostały w ramach Umowy o wolnym handlu Polska – EFTA wynegocjowane na wzór umów o wolnym handlu, jakie Unia Europejska zawarła z państwami EFTA (w przypadku Islandii na wzór Umowy o EOG), tzn. bezcłowy dostęp do wzajemnych rynków. Dzięki temu Polska, stając się członkiem Unii Europejskiej, zachowała taki sam reżim handlowy z Islandią, jaki obowiązywał przed akcesją, czyli pełną liberalizację wzajemnego handlu artykułami

- przemysłowymi. W tym zakresie nie wystąpił problem przenoszenia koncesji,
- w odniesieniu do handlu artykułami rolnymi strona polska w ramach negocjacji w sprawie rozszerzenia Europejskiego Obszaru Gospodarczego przyjęła warunki handlu artykułami rolnymi przetworzonymi określone w Protokole 2 i Protokole 3 Umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym. Są one zbliżone do warunków określonych Protokołem A do Umowy o wolnym handlu Polska – EFTA,
 - w odniesieniu do handlu artykułami rybnymi wzajemny handel UE – Islandia został rozszerzony o kontyngent wynegocjowany w ramach rozszerzenia EOG. Dodatkowy kontyngent przyznany jest jednak wszystkim członkom UE.

Z dniem 1 maja 2006 r. Islandia zniósła wszelkie ograniczenia w dostępie do rynku pracy dla obywateli nowych państw członkowskich UE, w tym Polski.

Bardzo dobra atmosfera polityczna i doskonała dotąd współpraca gospodarcza stanowią dobrą podstawę dalszego wzrostu wzajemnej wymiany handlowej, aczkolwiek po stronie islandzkiej występują naturalne bariery ograniczające w postaci niewielkiego z natury popytu wewnętrznego i mało zróżnicowanej podaży na eksport oraz relatywnie dużych kosztów transportu.

Ograniczony zakres asortymentowy produkcji islandzkiego przemysłu powoduje, że znaczna część małych ilościowo potrzeb konsumpcyjnych i inwestycyjnych społeczeństwa zaspokajana jest w drodze importu. Jest to szeroka asortymentowo gama produktów, ale o ograniczonej liczbie ludności wielkości popytu. Stwarza to konieczność organizacji łączonych dostaw szeregu artykułów konsumpcyjnych (codziennego i trwałego użytku) w ramach jednej wysyłki.

3. Polsko-islandzkie obroty towarowe (w mln USD)

	2006	2007	2008	2009	2010	Dynamika (%)
Obroty	179,1	180,0	229,5	101,3	123,2	123
Eksport	98,4	125,2	142,1	39,0	31,4	80
Import	80,7	54,8	87,4	62,3	91,8	150
Saldo	17,6	70,3	54,7	-23,3	-60,4	-

Według danych statystycznych za 2008 r. w obrotach towarowych z Islandią Polska zanotowała nadwyżkę w wysokości 54,7 mln USD. W imporcie (87,4 mln USD) dominowały metale nieszlachetne (41,6% wielkości importu ogółem), ryby

i surowiec rybny (38%) oraz produkty przemysłu chemicznego (16%). Największą zmianą w polskim imporcie w 2008 r. był wzrost o 159% importu metali nieszlachetnych. Polski eksport w omawianym okresie wzrósł w stosunku do 2007 r. Polska wyeksportowała do Islandii towary o łącznej wartości 142,1 mln USD. Dominującym składnikiem polskiego eksportu były oleje ropy naftowej (39,4% wartości eksportu ogółem). Istotnym elementem były również jednostki pływające (28,2%) oraz wyroby metalurgiczne (14%).

Wobec głębokiej recesji gospodarki w Islandii, połączonej z płytkością islandzkiego rynku oraz silną deprecjacją lokalnej waluty, nastąpiło znaczne ograniczenie wymiany towarowej w latach 2009 i 2010. Ograniczenie handlu dotknie w przyszłości w większym stopniu polskiego eksportu niż importu. Spadek eksportu będzie szczególnie widoczny w przypadkach, w których współpraca handlowa nie jest oparta na kontraktach długoterminowych.

Dane statystyczne za 2009 r. potwierdzają powyższą prognozę, gdyż pokazują wyhamowanie zarówno po stronie eksportu, jak i importu. Z uwagi na kryzys finansowy i gospodarczy, w którym znajduje się Islandia, rozwijanie współpracy handlowej w 2009 r. było niezwykle trudne. Bardzo silna deprecjacja islandzkiej korony, duża inflacja oraz bardzo silny wzrost zadłużenia zewnętrznego znacznie ograniczyły możliwości współpracy z islandzkimi firmami. Łącznie obroty w 2009 r. spadły o 56% w porównaniu z 2008 r. i wyniosły 101,3 mln USD, przy czym eksport wyniósł 39 mln USD (spadek o 73% w porównaniu z 2008 r.), a import 62,3 mln USD (spadek o 29% w porównaniu z 2008 r.). Dominującym składnikiem polskiego eksportu do Islandii w 2009 r. były metale nieszlachetne (5,95% wartości eksportu ogółem), jednostki pływające (3,97%) oraz oleje ropy naftowej (5,12%). Największą zmianą w polskim eksporcie w 2009 r. był spadek o 26% eksportu wyrobów przemysłu elektromaszynowego. W imporcie dominowały ryby (blisko 28% wielkości importu ogółem), wyroby nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych (6,59%) oraz produkty przemysłu chemicznego (4,69%).

Wg danych statystycznych za 2010 r. obroty towarowe między Polską a Islandią wyniosły 123,2 mln USD. Oznacza to wzrost o 23% w stosunku do 2009 r. Polski eksport wyniósł 31,4 mln USD (spadek o 20%), a import z Islandii – 91,8 mln USD (wzrost o 50% w stosunku do 2009 r.). W 2010 r. problemem w przypadku importu

usług i produktów z Polski był utrzymujący się niski poziom islandzkiej korony. Dominującym składnikiem polskiego importu były ryby, wyroby z metali nieszlachetnych oraz produkty przemysłu chemicznego. W polskim eksporcie były to urządzenia mechaniczne i elektryczne, wyroby z metali nieszlachetnych, tworzywa sztuczne i zwierzęta żywe.

Wg danych statystycznych za 5 miesięcy 2011 r. obroty towarowe między Polską a Islandią wyniosły 76,7 mln USD. Oznacza to wzrost o 71% w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. Polski eksport wyniósł 19,1 mln USD (wzrost o 59% w stosunku do analogicznego okresu 2010 r.), a import z Islandii – 57,7 mln USD (wzrost o 76% w stosunku do analogicznego okresu 2010 r.).

III. Krótka charakterystyka projektu Protokołu

Protokół ma na celu doprowadzenie do zmiany stosowanej w obowiązującej Umowie metody ogólnej unikania podwójnego opodatkowania dochodów osiągniętych przez rezydentów polskich ze źródeł położonych na terytorium Republiki Islandii, z metody proporcjonalnego odliczenia na metodę wyłączenia z progresją (art. 1 projektu).

Ponadto Protokół rozszerza art. 26 Konwencji na tzw. pełną klauzulę wymiany informacji podatkowych. Obowiązująca Umowa w art. 26 zawiera skróconą wersję przepisów dotyczących wymiany informacji. Konwencja rozszerzona została m.in. o przepisy umożliwiające żądanie informacji, nawet jeżeli drugie Umawiające się Państwo nie potrzebuje ich do własnych celów, oraz informacji znajdujących się w posiadaniu instytucji finansowych i banków.

Zmiana ta jest zgodna z obowiązującą treścią Modelowej Konwencji OECD.

IV. Skutki wejścia w życie Protokołu

Podmioty prawa krajowego, których dotyczy Protokół

Minister Finansów będzie sprawował nadzór nad realizacją Protokołu.

Przepisy Protokołu będą miały zastosowanie do wszystkich przedsiębiorstw i osób fizycznych uczestniczących w dwustronnych stosunkach między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Islandii oraz do organów polskiej administracji podatkowej stosujących postanowienia Protokołu w polsko-islandzkich stosunkach gospodarczych.

Następujące akty prawne są związane z przedmiotowym projektem:

- ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 361, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2012 r. poz. 749),
- ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954, z późn. zm.).

Zmiana postanowień Umowy będzie neutralna w zakresie skutków budżetowych, gospodarczych, finansowych, politycznych i prawnych.

Szacuje się, iż wejście w życie Protokołu nie pociągnie za sobą skutków budżetowych w odniesieniu do kwestii przedstawionych w uzasadnieniu. Rozszerzenie klauzuli wymiany informacji podatkowej w Protokole stanowi ważne narzędzie dla organów podatkowych w zakresie uzyskiwania informacji niezbędnych do prawidłowego określania podstawy opodatkowania, co będzie miało pozytywny wpływ na skuteczność weryfikacji deklarowanych podatków.

W celu realizacji Protokołu nie jest wymagane przyjęcie żadnych środków prawnych.

V. Tryb związania Rzeczypospolitej Polskiej Protokołem

Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz. U. Nr 39, poz. 443, z późn. zm.) związanie Rzeczypospolitej Polskiej przedmiotowym Protokołem nastąpi w drodze ratyfikacji, za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, ponieważ Protokół ten spełnia przesłanki określone w art. 89 ust. 1 pkt 5 oraz art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.